

Het huis

Marnix Gijsen

bron

Marnix Gijsen, *Het huis*. De Gemeenschap, Utrecht / De Sikkel, Antwerpen 1925

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/gijs006huis01_01/colofon.php

© 2017 dbnl / erven Joannes Alphonsius Albertus Goris

D.D.D.
CARISSIMAE M.
FRATRIQ.
M.G.

HEET MIJ NIET NOËMI (DAT IS SCHOON) MAAR NOEMT MIJ
MARA (DAT IS BITTER)
HET BOEK RUTH 1, 20

Inleiding

Als een sprekend voorbeeld van domheid werd eens een boer voorgesteld, die het kerkorgel prachtig vond, omdat de pijpen zoo mooi blonken. Kultuurmensch: bij eenige zelfcontrole zal het U blijken, dat wij allen, allen niet veel verstandiger oordeelen.

Want den zin van het wezen der dingen hebben wij bijna allen verloren. Zoo óók van de werkelijkheid van het leven. Het leven, ook niet het geestesleven, is voor ons geen beweging meer *van binnen uit*: wij beschouwen slechts den *uiterlijken* kant, steeds starende naar de omtrekken, de lijnen: de quantiteit; terwijl we ons van de levensdaad nimmer afvragen: in hoever en waarom zij uit het levende wezen voorkomt. Wij interesseeren ons uitsluitend voor het *resultaat*.

De wijsgeer en de kunstenaar dringen dieper door, ieder op hun eigen wijze. Bijzonder de kunstenaar heeft hier een roeping te vervullen: aan de samenleving, aan zijn broeders voor te houden, dat de levenswaarde van alles niet schuilt in den omvang van het nuttig effect; maar dat zij bepaald wordt door het innerlijk gehalte.

De stem van den kunstenaar *in onze maatschappij* moet zijn als die van den ongeluksprofeet Elias: Is Baäl God, dient Baäl; maar is Jahwe God, dient dan den God uwer vaderen. Of als de stem eens roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt Zijne paden recht.

Maar: *Joannes droeg een kleed van kewelhaar en had een lederen gordel om zijn lendenen en hij at sprinkhanen en wilden honing.*

Onze kunstenaars zijn geen aestheten;

Onze kunstenaars zijn geen zoekers van eer; zij zoeken niet de gunst van het publiek; zij zoeken alleen en

alleen het goed-zijn van hun werk: opdat het in staat zij, ons, armen, de oogen te openen. De christelijke kunstenaar heeft werkelijk een apostolische zending: hij kan ons door het zichtbare brengen tot het onzichtbare, door *zijn* schoonheid tot de *ongeschapen* Schoonheid.

Daarom is het de eerste vereischte voor onzen kunstenaar: dat hij *eerlijk* is, nooit zichzelf zoekt: dat hij in alles zoekt het goed-zijn van zijn werk. Niet het *mooi*-zijn: dat is romantiek.

De taal van Sint Jan beviel niet aan Herodes en nog minder aan de hofdames; de scharen echter volgden hem sidderend eo vroegen hem: Wat moeten we doen? En hij zeide: Ik voor mij doop u met water; maar achter mij komt er Een, machtiger dan ik: Hij zal u doopen met den Heiligen Geest en met vuur.

Als Sint Jan moet de kunstenaar den *bodem* laten zien. den *grond*, de diepste werkelijkheid; dat alleen kan voeren tot Christus. Juist daarom heeft de kunstenaar tot taak. zonder omhaal te wijzen op het groote, het verhevene van het leven *van binnen uit*; en honger te wekken, razenden honger naar het Hoogere.

p. C.A. TERBURG O.P.
September '25.

Kronijk

Uit ziekte

I

De jachthoren der dood
door mijn jong leven.
O zoet woud van wuivend gedacht en gedroom,
nu ik uw eindigheid naderkoom,
hoe huivert door uw looverschoon
de wekroep van Gods jachthorentoon.

Heeft het bladergeruisch
u bekend, o roep.
En zijt ge voor altijd
in rust gesust,
gij, jagende jacht van de boomen?

Hoe klaar was de dag
en van zoetheid vol.
De maan, kalm aan den boschrand,
in het moëe loover lijk een meisjeshand.

Maar de felle, pijnlijke, roep van den horen
trekt opeens,
in een goddelijken driehoek,
al mijn nachtegale uit hun schuilhoek
omhoog,
naar het kruis en den toren,
rond den koperen boog
van Gods klagende horen.

II

Gods jachthoren aan den boschrand.
Hoe kan het zoete wild weerstaan?

Komt uit den polk van lauwen slaap.
Uit de warmste ravijnen.

Gods maanlicht zal uw vachten
streelend beschijnen.

De mazen van Zijn net
zijn honig en dauw.

Komt uit de diepte gedarteld,
komt,
komt gauw naar Zijn lachende net.

Gods jachthoren toet aan den boord van de bosschen.
O lieflijk wild,
Gods jagende drift naar uw zachte
vachten
zal u uit alle pijnen verlossen.

Leuven

Over knielende daken, de eeuwige band,
die geen slaven bindt,
die enkel bevestigt wat goed bemint:
de gedurige klokken over stad en land.

In binnenkamren sterven stille stappen uit.
Aan alle grachten weemoedsgefluit.
Een schemerkapje is de bergèrheod
van 't meisje dat spoedt
over scherpe kasseide van 't Lof naar huis.
Op alle de vele kerken slaat het zegenend kruis
de wereld in vier vaste deelen.

Amoureuze handen,
beneden, streelen
oude boekbanden.

Er is geen motorronken in dees stad,
die eens een levend jong hart bezat.

Nu kloppen in alle huizen felle motoren.
Jonge harten hooren
hun eigen, stil geluid in cel-van-nacht.

Leuven is niet de oude gier die het bloed
der jonge martelaren drinkt,
wijn! Salomé verstrooid een heimelijke liedje zingt.

Leuven is de diepe warme nis;
daar ligt de moëe hond met de zachte oogen:
de doode geschiedenis.

Daar zijn de straten stil, de huizen grijs.
Daar zijn de menschen. oud, de meisjes wijs.

Er staan mooi' hoornen tot een schaduwlaan.
Herfst scheurt hun looverhart; de roodste pelikaan.

Hier is 't vertrekpunt van den grooten Marathon
voor al wie boodschapt dat de geest het vleesch verwon.

Langzaam stijgen de zielen hieruit,
stil vagevuur.
Trompetgeluid
en feestlijk uur
bij 't scheiden.

Van hieruit stappen de jonge karavanen de verten toe.
En nimmer wordt de Alma Mater oud en moe.

Conflict

Eens zal de man, die dan mijn zoon zal zijn,
met open handen voor mijn stilte staan.
Zijn oogen zullen wondre vragen zijn.
Zijn voeten hunker nieuwen weg te gaan

Zijn stem zal klinken als een blij' bazuin:
'Gij gaaft me waarheid die me leugen bleek.
Ik wil in verre streek
mijn nieuw geloof: een zonbelichte lentetuin,
gaan zoeken.
Hef nu de wonderklamme doeken
van uwe liefde weg. Bezie den man die voor u staat
en wil niet dat hij zonder uwen zegen door het leven gaat'.

Hij zal m'n angstig oog aanschouwen,
of ik mijn hand tot beë ging vouwen,
m'n grijze haren boog.

En, zal hij zelf zijn handen vouwen,
geknielde knie zijn eerlijk woord berouwen,
dan zal ik slaan om deze laffe pijn
zijn blij gebruind aanschijn,
maar voor hem knielen,
op m'n zachtste toon hem vragen:
'Zegen nu gij mijn grijze haren, o gij, mijn beter hart:
mijn Zoon'.

De kraamvrouw in den zondagnoon

‘... in ipso fervore diei’.
(Gen. XVIII, 1.)

De kraamvrouw is zoo stil,
zoo wit,
nu ze diep in de kussens zit,
bij het raam.
Haar kindje is een boter-gele wolk van kant,
met een vlekje rood.
Het is niets
dan een gekoesterde meisjesnaam.

De vrede van den zondagnoon:
de vrouw en haar luie gebeden.
De man, oogluikend.
Hij heeft langzaam gestreden
tegen den slaap.

Dan plots: het kind
dat te kraaien begint,
fijn en scherp lijk schervelend kristal.
Het neemt weer bezit van het kostbaar bestaan.
Hoor! het wil den stap van den tijd versnellen.
Het wil met fel getrappel op d'oude baan.
Zijn' kleine armen zijn overal.
Er is een ernst op zijn rood gelaat.
Het is de dronken maat
die zijn bijzonder geval
wil vertellen,
op den hoek der straat,
en die niet kan.

Nu zijn de vrouw en de man
gebogen
over het wicht en zijn dwaas verhaal.
De drift van een machtige teederheid stijgt,
al naar hun hoofd zich nader neigt,
uit de spits van hun gothisch ovaal.

Weer is de moeder stil.
Haar lijf is de barenzwane zee,
kalm in den zomernoen
en mat van vree.
En bij haar aan -
zij hebben vloed en eb' gemeen,
maatlijk in gesus en geweën -
rood als van druilend avondlicht
en week,
als onder zot gestoei van wind,
de kleine spiegel van dees blijde kreek
: haar kind.

De vader gaat dit rustig paar,
met vaste stappen tegemoet.
Lijk d'angelus over d'avondpap
en de smorige stallen in vree,
zoo is zijn aanschijn over deze twee:
zéér goed.

De archeologische vondst

Jacquemijne Bolats werd te Leuven begraven,
in 1520,
naast haar man en haar kind.
Ze had bei met dezelfde liefde bemind,
al haar dagen.

Ik heb haar zerksteen gevonden,
op een regennoen,
onder wat mos en veel gele blaren.
Kinderen spelen er rond,
en bij zomernacht paren geliefden
hier, hun bevenden mond.

Zij werd in Antwerpen geboren,
- o mijn sterke stad, -
wie voerde haar de Brabantsche heuvelen over?
Daar vond zij een man, daar won zij een kind,
en de rust, onder mos en wat herfstig loover.

Want, toen God zag
hoe volmaakt deze drie stonden
in 't licht van een rustig geluk,
het jublende kind,
en dees vredige beiden,
toen was hij als David, die weenend zijn zoon
overwint.
Hij kon deze kalme zielen niet scheiden
en brak alle drie hunne hulzen stuk.

Zie, zoo lange tijd is aan elk mensch gegeven,
dat zijn woord rijpe tot lied
voor Gods aangezicht.
Hoe vaak het hernomen, geaarzeld, getracht,
tot duidelijk en klaar
klinge het rythme dat door elk leven vleit;
God luistert en wacht,
de zanger verdwijnt,
maar het zingen ruischt uit in Gods wezenheid.

Het treinboek

Wij zijn ter dood gekwetsten
die in 't hospitaal
het treinboek lezen
en verlangend zijn.
O 't suizen van den wind
bij bruiloftsreis.
Het landschap buitelt door het raam.
De wind bestormt ons hart
gelijk een oude wijn.

Wij droomen dorpen,
steden in lazuur;
torens en bergen
die we saam bestijgen.
O avond in Toskanen,
helle vesperklok
die onze zielen - moë luiken -
naar mekaar zal neigen.

Wij zien de haven -
deze reis gaat snel -
het bedden van twee hoofden,
zuivre nachten,
het helle linnen van 't ontbijt
en d'eerste bloemen
die haar handen wachten.

Maar d'ééne reis vergeten wij,
eilaas.

Het is een glijden naar een beetre steê.
Het is het wonder wee
van onzeker verbeiden.
Het klotsen van Uw roep
aan 't trommelvlies.
Het 'kinderen, kom' van moeder in den tuin,
met zoeten nagalm brommend
door het huis.
Toch breekt die zoete, late roep
ons wakke hersenssluis
aan twee.

O, spoel dan voort de namen van Uw steden,
het blauw van Uwe verten
en het boek,
als het dan eindelijk uit ons hand gegleden,
groeie Uwe stem uit iedere kamerhoek.
Want wij zijn dwazen die veel reizen droomen
naar 't grijze vaderhart op zoek te gaan.
We zien te laat,
waar w' om nog grooter snelheid,
op ons luide fietsen,
steeds dieper naar Uw aardedingen bogen,
hoe w' aan Uw moede, wachtende oogen, -
o grijze beedlaar langs den hoek -,
in stof en woestheid zijn voorbijgegaan.

Tijdzang voor Herman van den Reeck † 1920

Sluit de gelederen. Hij is gevallen.
Maar ons allen
heeft hij bevrijd.
Mannen hebben gevloekt. Vrouwen hebben geschreid.

In een dag, in een uur
was zijn naam het parool van een nieuwen tijd.

Begint nu d' opmarsch onder roode lucht?
Klinken bazuinen?
Er is in alle huisgangen, hol en koel
een haastig getrappel van voeten.
De Vlaamsche menschen gaan.
Er stijgen kreten: Sluit aan! Sluit aan!
De meisjes die van school komen gaan meê,
laten de wachtende zoetheid van aardbei en thee.
Hun kleurige kleedjes een levende tuin.
Symbolen. Witte vanen van vreê.
Boven ons hoofd suizen de telefoondraden zacht,
Herman, over de wereld
uw faam.
Ons oog is van tranen bepereld.
Onze kindren beven bij uw naam.

Ieder trekt op naar den berg der heilige daad.
Uit het bloed kiemt het zaad.
De laatsten van ons volk gaan meê.

Ze komen geloopt uit hun kamers van wellust,
laten 't gestreel van 't ivoren aapje.
'Werp weg, roepen ze malkander toe, je boeken, je beelden.
Nieuwe weelden
brengt de daad'.

In de bars zullen de loslevers de batiklampjes aan stukken slagen,
aansluiten, en dragen
toortsen van kracht.

Alles is één goedheid naar de overwinning.

Zullen wij vallen in dezen opstand?
Klopt ons hart een klopje sneller.
houdt dan op,..... en dan niet meer.
De woning der heeren
zullen we ledig keeren
van hen die dominatores ternae genoemd zijn,
want in onze harten,
op onzen hoed,
dragen wij allen, heilige ikone! -
eenvoud van den russischen boer -
uw beeld.

Herman, als eens de tanks van onzen wil,
vrij zullen boenen de straten, de pleinen,
van hen die den lach op je lip deden kwijnen
tot den berustenden schijn van den martelaar,

dan zullen we zingen uw lied, ons lied:
'Want de nieuwe aarde vraagt martelaarsbloed'.

De vrouwen zullen je duurzame beeltenis zoenen.

En alles, alles is goed.

De mislezer (Zondagmis: 12.15 u.)

‘... sicut vermis’.

Hij is een arm, oud man,
de grijze mislezer met zijn kaal hoofd,
en die der wereld niet behagen kan.

Onder het krakend geweld van goud en brokaat,
voor een snobsenpubliek leest hij de Mis,
gansch in het wit.

Hij kent de overspelige vrouw die recht staat,
en de woekermeneer die daar zit.

Hij is simpel en moe,
hij beseft de zonde en den strijd, diep en fel:
de vrouw die de wimpers luifelt
en van den man het wulpsch oogenspel.

Hij weet de verwaandheid
van dit rijk geslacht
en hun trots op vleesch en kleet.
Hij murmelt zijn snelle gebeden heel zacht
en buigt zijn kaal hoofd
in leed.

Hij spreekt geen woord
hooger dan de kabbel-lijn van één toon.
Hij is eerbiedig en oud
en de nederigste man in Gods woon.
Hij opent de armen en teekent een fel kruis:
onder die zegening gaan de vunze vrouw
en de dikke meneer lachend naar huis;

zij hoorden een half uur, verstrooid,
zijn onhoorbare taal.
Maar hij schouwt hen aan
met de droefheid van Job op zijn vaalt.
Onder de vracht van goud en brokaat,
bidt hij, stil en gebroken.
Hij is eenvoudig en oud
en zijn kennis is in simpelheid verdoken.

Zijn schoenen gapen: zijn hoed heeft kleur noch vorm.
Maar hij bidt kindsch en eenzelvig naar Christus,
die hangt boven d'aarde 'lijk een worm'.

Het blij verbond

Omdat ik mijn kneukels aan bloed sloeg
van nacht,
op den rand van mijn bed,
vechtend lijk Jacob met den engel
met dit weerspanning vleesch,
heeft, als een volle bloemtuil van kleine vreugden,
Gods glimlach
me van morgen opgewacht
en zingt de blijdschap, zotte vogel in mijn hart,
zijn fijne keel heesch.

Omdat ik riep Zijns Moeders naam,
als een bang kind aldoor, aldoor,
dat haar reinheid bescherme mijn kracht,
heeft de rust, op trippelvoetjes,
een lieve brief onder mijn deurpost geschoven
bij nacht.

Zoo maakt God de dagen tot een blij verbond
zoo schoon,
en de nachten zijn als een jong paard,
wild, sterk.

Ik loof Hem bij dag met daad en werk
en roep in den nacht
om steun in strijd.
Hij mijn rustig Labarum,
mijn wapprende vlag:
Gods hand is in mijn handen altijd.

Het huis

VOOR MIJN BROER

De bloemenvaas

Ik heb, zeer jong en dwaas,
deze oude, mooie bloemenvaas
stuk laten vallen.
Ten allen tijd
was ze tot familiestuk gewijd.

Met haar viel
een deel van mijn moeders ziel
aan gruis.

Er ontbreekt iets zeer innigs in huis.

Het is of mijn meisje zou komen
naar een rendez-vous,
zonder hoed en met een gemeen frou-frou.

Mijn moeder heeft vast niet om dit klein verlies geweend,
maar haar verwijten waren hard en streng gemeend.

Met mijn nicht in den tuin

Toen ik kwam met mijn nicht
in den avondtuin, -
haar kleed was een zingende batikweelde -
zagen we samen hoe dol en lenig
mijn zes jonge katjes speelden;
zwart fluweel in het groenste gras.
De maan hing rood
in de boomen, zoo dicht
of er een sprookje aan 't gebeuren was.

Zij heeft haar witte tanden al
prachtig bloot
gelachen.
De wind heeft haar jonge lijf geboetseerd.
Met een lui gebaar, een fijne schoen,
heeft ze de moeder-kat geweerd,
die kwam zoetjes nevens haar gevleid:
'Je bent van 't oud systeem!'
heeft ze gezeid.

Haar minnaar is een zee-officier.
Hij heeft de winden lief
en de deinende waatren.
Hij is frisch en sterk.
Als zijn boot belandt,
over de schuimwellen van den stroom,
hoort hij het 'Welkom' klatren
van dees zonnige meid.

Ik heb haar een onvruchtbare perelaar getoond:
die werd uitgeroeid nog déze week.
Toen ze nukkig naar de eerste sterren keek -
ze hingen als lampion-festoenen boven ons hoofd -
sprak ik van plicht en eerlijk geluk.
'Je bent van 't oud systeem. Maak je niet druk!'

Haar luchtig gelach:
een spinrag
van lafheid over alle wegen.
Wat was me aan dit laf, klein hart gelegen?
Toch reet me dit woord de ziel aan stuk.

Daarna, om mijnentwille,
is de smeulende familietwist
vreeselijk gegroeid.

Heel den nacht heeft de moeder-kat,
dol, met haar kleintjes gestoeid.

Het onbegrepen gesprek

Ik had mijn armen om mijn moeders heup geslagen
en mijn hoofd in haar strengen schoot gevleid.
Als een gelukkig kind zoo wreed,
heb ik, in lach en scherts, gezeid:
'Moeder! wat zijt ge hard!'
'Moeder! wat zijt ge breed!'

Ze heeft me langzaam aangezien
als een die een verre kust herkent.
Het was of ze zoetjes weenen ging
om een bitterheid
mij onbekend.

Maar toen: een grijze glinstering,
een warme spot in haar mijmerend' oogen.
- Zoo breekt de zachtste lamp het schemeruur -
Over mijn hoofd was haar hoofd gebogen
en haar stem in mijn haar
als een bevend vuur:

'Ge weet dat de kinderen komen met een boot,
uit een ver land,
van over de zee.
Maar bij 't landen is het schip te groot
en zoo voert gij met dit harde schuitje mee.
En was dit schuitje niet zoo breed geweest,
dan had mijn jongen nu niet bestaan.'

Ik heb dit wonder bescheid
slechts veel later verstaan.
En ook: dat de navelstreng niet is van vleesch en bloed,
maar van d' oneindige woorden, die ons heimlijk binden.

Als mijn moeder van dit leven scheiden moet,
welk' wondre zin
zal ik in haar simpelste woorden
vinden?

Mijn vadertje

Mijn vadertje, hij was rechtvaardigheid.
Hij had den zwaren last op zich geladen,
een eerlijk man te zijn
in woord en daad.
Dat is het schoone, dwaze kwaad
waar, na ons Heere Jezus Christus,
de sterkste man aan ondergaat.

Zijn oog was rustigblauw; een verre zee.
Zijn woord van blijheid soms plotse fusee
in stalen nacht.
Hij lachte rood en zoende onverwacht
mijn dwaze haren en mijn jong gedacht.

De hooge schepen die de Schelde droeg,
hij wist hun laden vast en schoon te sturen.
Hij had hun namen lief,
om mee te spelen - als een kind naïef;
Karatschi, Pantos, Calcutta,
lijk schoon koralen.

Hij wist de haven; heimwee en verdriet,
bij vroegen morgenmist
en in den avond onder luid en rauw sirenenlied.

Hij heeft de bosschen van zijn jeugd bemind.
Hij kende boomen lijk wij menschen kennen.

Hij wist de winden en den oogst,
en wou mijn hand aan 't ruw bedrijf des jagers wennen.

Mijn vadertje; hij was rechtvaardigheid.
Hij had de goede liefde tot de still' en ware dingen.

Onder de schaduw van een dorpsche kerk
ligt zijn sobere zerk.
Ik weet hoe zijn gedenken mij gelijk een lichte wolk behoedt.
Zijn roode, bange handen hield hij stervend Christus tegemoet.

Met mijn erfoom in de bankkluis

Hij is mijn erfoom. Hij is al oud.
Hij is wel goed, maar zijn woord slaat koud
als wrokkig spijt, als koelen haat.

Wij gingen samen naar de bank.
De stemmen der trams waren lief gezang
voor mij,
want ik was verliefd en blij
als een jong vrouwtje in een heel nieuw huis.

De lichten schilden fel in de kluis.
Met metalen geruisch
week open de wand.
Zijn magere hand
gaf me de waarden. - Ik telde ze na.
Hij zei dan romantisch: 'Ik sterf weldra....'
Hij knipte coupons. Ik schikte ze dan.
Er was een leed, dat ik niet zeggen kan.
Er hingen gedachten als vlaggen in regen.
Hij hoestte en liet me juweelen wegen.
Hij zei me legaten. Ik zag zijn haar.
Het was zoo grijs en zoo moe voorwaar!
Hij toonde me diep in gedachten zijn testament.
Zijn hand had de vale kleur van cement.

Hij was de Pharao, die zijn graf bezocht,
vóór dat de pyramide, afgewrocht,

sneed haar hoek in den horizont.
Hij sprak geen woord. Zijn zure mond
was recht en toe.
Hij zette moe
zijn voet op d'ijzeren treden als een zware spa.
Ik ging hem schier weenende achterna.

Geschenk van mijn vader

Wij zaten samen, zwijgend, bij het vuur;
mijn lieve vader
en ik.
Bij elk klokgetik
kwam zijn stervensuur
nader en nader.

Hij was rustig en goed;
lijk de moeder
die haar kindje heeft gedekt tot de kin,
en die heengaat op lichten voet,
stil en verblijd,
zoo wist hij zijn denken en daden bedolven
onder Gods warme barmhartigheid.

Hij stond langzaam uit zijn zetel op,
recht en sterk lijk hij had geleefd
Zijn fijne hand
heeft gebeefd
op mijn hand:
een nevel over ontwakend land.

Toen heeft hij zijn laatste daad gedaan:
hij gaf me zijn uurwerk,
eenvoudig, zonder één woord,
en monklend is hij te rust gegaan.

Maar, toen ik hem zacht naar het bed geleidde,
wist ik
hoe een Engel, zingend, aanschreed achter ons beide.
Want moedig had mijn vader,
in mijn handen
afstand van daad en tijd gedaan.
Trots en weenend ben ik van hem heengegaan.

Het blijе gebed

Gij, god

Gij, God, de geduldige Visscher,
Gij glimlacht onder Uw ouden hoed.
Gij kent het uur en den hengel.
Wat Gij weet en verwacht, weet Gij goed.

En de kringen van ons cirkelend leven,
enger en enger trots plant en wier.
O, als een zonnezuil het water doet beven
wijder van 't aas kringt onzen dwazen zwier.

Maar de kracht begeeft, de kringen verengen.
Het lastge wier wordt ons zoo zwaar.
De schuine schaduwen komen op 't water lengen,
Gij wacht geduldig en glimlacht maar.

Wij zijn dom, wij zijn dwaas,
onze vischoogen zijn vol sterk begeeren.
O de wanhoop van ons klein hart:
Niets dan lijden kan onze laffe speelschheid leeren
de groote blijdschap van Uw Eindlijk Aas.

Dankgebed om april

Gij waart de triomfante Wilford-boot,
die wachtte, toen de minnaar floot,
wanneer hij met zijn liefje liep
over de vlotbrug, toen het sein al riep.
Zijn oog was helder en haar stap was licht.
Hun woorden waren als een warm gedicht.
De middag lokte en de Schelde lag
vlak, lijk de wereld die een vliegensch zag.

Gij waart de trein die in het middaguur
voert naar zijn huis de beursman koud en stuur.
Zijn zorgen leven op zijn breede hoofd.
Hij weet dat heimat hem de rast belooft.
Hij voelt het wiegen van zijn muf wagon.
En moede druift hij in de roode zon.

Gij waart de allerlaatste roode tram
die 't oude, arme vrouwtje medenam,
dat moe was en naar buiten moest,
terwijl de zotte winden woest
de takken zwiepten van de laan.
Er bleef geen blijde bloesem staan.

Zoo waart Ge, God, in deze lentemaand.
De dagen zijn gekomen en getaand,
doch allerwege stond, gelijk de vrouw
die heimlijk zorgt, Uw oude trouw.
Zoo wist ik in mijn bange breekbaarheid
de groote rust van Uw' Aanwezige Oneindigheid.

Psalm van nieuw geluk

Ik ben U ontvlucht,
gelijk de damp het water ontvlucht,
die toch is van het water
en lijk het water zelf.

Ik had met U getoefd
in de wachtzalen der spoorhallen,
en in de heimelijkheid der lichtlooze treinen
had ik Uw zachte handen gezoend.

Maar in den zomer heb ik het ouderlijk huis verlaten,
voor den weemoed der Brugsche kanalen,
en het precieuse vallen der kralen
uit het snoer,
in de witte hand van mijn lief.

Ik heb de wegen der landen gekend,
de polderdorpen die men ziet,
- anecdotisch en lief -
van af den dijk,
lijk de vele strofen van een simpel lied.

Werd ik hoogmoedig?
Hoe viel de klare spiegel van geluk
aan stuk?
Wat vroeger was de zachte boter
op het brood van 't leven

werd ransig en zuur.
Welke haan kraaide
op een ongeweten, angstwekkend uur?

Toen ben ik weergekeerd naar U,
lijk de damp weerkeert naar het water,
- o de kleine kristallen: mijn wil en gevoel
boven den verstillenden zang van den moor.

Toen Gij in mij waart, en ik in U,
- de wereld een kinkhoorn vol verwarde geluiden -
toen was mijn hart, onder Uwe omhelzing,
een stad vol mooie vrouwen en muziek.

Ik wist door lijden nu mijn ziel te zijn
het zoutkristal dat voedt de wereld,
en zeven zuivre kleuren geeft in zonneschijn.

De wederkeer

Niet lijk het kind dat stormt naar huis
door de warreling van veel kameraden
uit school,
kwam ik tot U,
met armengebrey rond uw heup,
en ik lei niet mijn hoofd
in Uw moederschoot.

Ik kwam over de bergen
toen de maan rood stond,
fantastisch en bang:
een bloedige mouche op de negerhuid
van het hemelgit.
Ik kwam moe en zonder geluid
in de groote stad aan de lage poort.

Ik toefde aan de deur,
- was het een dag? was het een eeuw? -
midden hondengedruil en meidenpraat.
En toch dacht mijn hart
aan de schaduw, lang en zwart,
van Hendrik de IVe
op Canossa's sneeuw.
Het was zoo laat
toen ik binnenkwam.

Maar toen was ik sterk,
lijk de zwijgende Odusseus,

de bedelaar in zijn eigen huis,
schoon en jong toen hij de speer opnam.

Ik drilde ze machtig
naar Uw rood, schoon hart.
Ik heb U getroffen.
Ik zag Uw bloed.
Uw mond sprak woorden
die ik slechts raad.

Het is rond middernacht
dat God Zijn armen
rond mijn gebroken lendenen slaat.

Ik weet niets meer.
Maar 's morgens
was de dag zeer schoon,
en begon - leve Jezus, leve Christus! -
de wederkeer.

Lied om den blijen en onvoorziene dood

Geëst op den hemel, de wintertakken
waarop ik rust: de eenzame musch.

Kan er nog een lente komen
door den staal harden bast der boomen?

Hoor toch de potsierlijke musch, luid en fijn,
en haar lied naar den dorren zonneshijn.

Uit het landgoed komt getreden de dolle knaap,
overmchtig en jong,
sluw en voorzichtig, met de karabijn.
O musch, de hand der vreugd is daar,
en gij zingt van winterwanhoop in 't gevaar!

Als het schot
en de lach van zijn spot
weerklinkt,
zal dan de ziel der musch niet, omhoog,
in den blijen rook van zijn bevenden buks nog zijn?
Zegepralend en blauw
stijgen, boven dorp en menschen
en den zuiveren echo der landouw!

Het radio-gezag

Het radio-gezag in de regenstraat:
melopee van lauw leed in den Meienacht.
Hoe zeurt hier een zanger, - fluweel! fluweel! -
het eindeloos lied van zijn liefdesklacht.
Tot een wakker signaal met zijn donkere noot
die klacht aan onmachtige scherven stoot.
Toch herneemt het lied en het lauw geluid;
het sterft in nacht en regen ellendig uit.

Is niet zoo onze ziel als we ver van U zijn
in den wellust van leed en onmanlijke pijn.
En hoe haakt dan ons lied naar het krachtige heil
van Uw sein door ons hart als een davrende pijl.
Hoe wacht onze ziel naar Uw zuivere kracht
die laf leed en lauw lied in de daad versmacht.

Lof-litanie van Sint Franciscus van Assisi (1919)

Franciscus die arm waart, bid voor mij. Mijn weekgeld sterft reeds zondagavond in rozenblaadjes op mijn kamer.

Franciscus die dichter waart, bid voor mij die m'n lange, jonge lokken uitstreek tot harden helm van idealistischen weerstand.

Franciscus die jong waart, laat jeugd bij me blijven: voedster die, oud, nog dezelfde grapjes vertelt als toen we onmondig waren. Laat ons dan even gul lachen - en niet uit medelij.

Franciscus die boomen en dieren en alles begreept, geef dat ik mijn vrienden en geliefden begrijp.

Franciscus die liefde genoeg hadt om niets te versmaden, open mijn hart als tolvrije stadspoort voor alle vreugd en alle pijn.

Franciscus die een wereld in u droegt en haar doorkneeddert met den deesem van uw eigen begrijpen, geef mij het zuivere inzicht.

Franciscus die zoo warm om me zijt in avondlof als den eersten beet in malsch versch brood, bid voor mij.

Franciscus in wiens leven plotse afgronden zijn van stilte, als voor wie over koele keldermonden gaand' den geur van riekende appelen opstijgen voelt, maak mijn adem rustig en krachtig.

Franciscus in wiens leven bergen van licht zijn, zoo heerlijk gloed-warm als den zoetroomigen geur van pastijbakkerij.

Franciscus wiens stem ik soms meen te hooren, naïef en geduldig, in den melopee-roep der dagbladventers, gij die roept het Eeuwige Nieuws: de Waarheid, bid voor mijn geliefden en mij.

Franciscus die voor ons staat met de harde blijnen van zaligend werk op uw ranke lichaam, geef ons den moed voor werk.

Franciscus die de wereld ingerukt zijt, weg uit de oase der verlauwing, met den wilden zegekreet van een sneltrein, heerscher der diepten.

Franciscus, handgranaat van rechtvaardigheid, die sloegt muren van schijneerlijkheid aan stuk, tot elke steen bloedde van rood berouw.

Franciscus die de hoogmoedige zielen verbrijzeldet tot vernedering: maar de lage bloem is meer dan het hooge onkruid.

Franciscus die, wilde hengst van dartelheid, plots op hol sloegt van ontzaggelijk verlangen naar de breede vlakte van God,
bid voor ons allen die bekneld zitten in banden van verknechting en minderwaardigheid.

Papaver van liefde in het egaal-geele veld der onverschilligheid,

Zonnebloem van hartstocht in den tuin der sluipendluie ranken,

Roos van zoetheid midden scherp-zwoele geuren van violen,

Luide cello van hartstochtelijke extase,

Heimwee-harmonica van smeltende teerheid,
zoo zijt ge o Franciscus,

Gij, wiens beeld door soms dorre woestijnen van leven is als kindergelach in mijn dood bureel
- het rijt de donkerte van de wanden.

Krachtige toren van jubel,

Als op lentefoor in lachpaleis van zaligheid,
onstuimige danser,

IJle klokkeklank die m'aanvaart op windewiek,
Nachtegaal en leeuwerik van lof,
Rechte heirweg,
Avondstraat,
Allerluidstluidende klok,
Bloedende geranium,
Nachtelijke vuurpijl,
Vlammenpyramide,
Zomermiddagzon,
Alte Weise van hemelheimwee,
Zee,
bid voor ons dwazen, die het geluk zoeken in rust.
Ik zag U,
een ijle spitsboog van magerheid uw lichaam,
een speldekussen van boete uw zingende borst,
een gloeikous van wit licht uw mager gelaat,

en,
door koude woud van mijn jonge ziel, getoet plots als van een romantische jachthoren,
door avondstraat van vrede, laaie suizen van roodhelle tram,
door mistig rotspad, geweldig hoornen van postkoets,
door hunkervlakte van onbewustheid: mijn leven,
uw leven, plots, als een
tragisch rood-gestempelde expressbrief in een wit begijnhof,
maar simpel als een volkswijs, genot voor duizenden,
en simpel als kinderdans midden volksbuurt,
en simpel als sleebellen door sneevlakte,
zoo zijt ge O Franciscus.

Maar bij smart,

uw oogen als plotse fanalen,

uw stem als autosireen,
naar den afgrond aller liefde toe, naar God,
neem me mee,

lijk, los van de ree,
gerukt wordt een schip,
een harde slag, een dappere baar,
weg van het strand,
naar het heerlijke Land van OVERZEE.

Heilige, heilige Franciscus, hier zijn de morzels van mijn hart, meer heb ik niet - de woede honden van jeugd-dagen hebben alles verslonden,

hier is de koelheid van mijn klamme haren,

hier is de zwakheid van mijn zwervende voeten,

hier is de ijdelheid van mijn praatgrage tong.

Ik breng u het ellendig beste dat ik heb,

de myrrhe van mijn woorden,

de wierook van mijn vereering,

en het armzalige goud van mijn liefde.

Maar ook het beste dat mijn ziel gebouwd heeft draag ik u op,

de nagedachtenis van mijn vader,

de ernstige gestrengheid van mijn moeder,

de hunkerende weltschmerz van mijn broer,

het zoete zwijgen van mijn meisje,

en de heerlijk-weemoedige ironie van mijn vriend.

Franciscus, voor U heb ik mijn mooiste woorden uitgezocht, mijn schitterkralen, die uitspatten voor de bestofte moeheid uwer voeten als koele zeepbellen, evene laving uwer gloedende teenen.

Ik bid u, verhoor mij Franciscus,

Gij die een wolf hebt getemd, help me de groote huilbende van mijn hartstochten temmen,

Gij die de zon bezongt, laat me mijn leven moduleeren op een zachte rythme van innigheid,

Gij die meer dan de kunst van sterven ook de kunst van leven begreep, laat me het leven loven,
en den dood verwachten als een roerlooze boom de bijl. Pal.

Franciscus die voor de visschen prediktet, laat me ook zingen, doelloos in de menschen,

Gij die uw lijf beborduurdet met het fijne geduld der geeseling,

geef mij mijn dagelijksche pijn,

Gij die U niet schaamdet naakt te staan, geef me den moed, in de naaktheid van mijn woord,
voor de Farizeërs dezer wereld te treden,

Gij, die kerken gebouwd hebt en moeizaam elken steen zocht, geef me den moed uit de verveling
der dagvrachten het gulden huis van mijn rust te bouwen.

Geef me, Franciscus, de gaaf des gebeds.
Mijn ziel is als een trillende vlieger, hunker naar wolken,

Weze uw aandenken de onontbeerlijke olie,

Weze uw steun de koenheid die het looping the loop ondernemen doet,

Weze uw woord mijn veilige valscherf door luchtlagen van laffe zoelheid,

Weze uw mond de bronzen klok van zekerheid: op haar betrouwen de mensen om de luiken te sluiten op hun rust.

Geef aan mijn moeder lang leven,

Geef aan mijn broer rust,

Geef aan mijn vriend kracht,

Geef aan mijn meisje alle geduld,

Geef me smart om van te zingen,

Geef me tranen van ontroering,

en - laat me vragen drie dingen, niet waar? vooral en vooreerst - geef aan allen en geef aan mij, een vaderland om te beminnen,

Geef, - en hier smee ik u 'de profundis' van walg - dat de mensen *elkanders* Vaderland leren beminnen,

Laat de wereld worden één gansche vreugde van witten vrede en algeheele communie, gelijk uw blij naakte lijf toen gij stierft. O mijn vriend, mijn broer, mijn heilige vader Franciscus.

Amen.

Oogst 1919.